

voorschriften, motivatie en instructie d.m.v. gebruiksaanwijzingen en bijsluiters, softwarehandleidingen, evaluatie- en effectonderzoek de aandacht, met in het laatste geval een nuttig brokje onderzoeksmethodologie. Daarom is het boek - ook - bijzonder informatief voor diegenen die zich bezighouden met de wat meer industrieel-commerciële kant van taalhantering en die daarbij wat verder willen gaan dan de marketingbenadering daarvan door b.v. Joop Roomer in zijn *De praktijk van de Marketingcommunicatie*. Zij vinden in *Instructieve teksten* een gedegen en bijzonder instructieve handleiding, bovendien helder geschreven, goed ingedeeld, typografisch duidelijk opgezet en rijk voorzien van verhelderende illustraties.

Alex Wethlij

Werk-Woorden

Wim Daniëls: *Werk-Woorden*, Sdu Uitgevers, Den Haag, 1997, 78 blzn., ISBN 90 12 08384 2. Prijs: 500 BEF / 19,90 NLG.

Wim Daniëls is de auteur van o.a. *Thuis taal* en *Thuis taal andermaal*, boekjes die de afgelopen jaren vrij succesvol bleken. Hij heeft nu ook een inventaris samengesteld van de thuis taal van sommige bedrijven en instellingen. Het gaat hierbij uitdrukkelijk niet om vaktaal maar om woorden die enkel in één bepaald bedrijf voorkomen. B.v.: *foempen*, dat bij aluminiumgieterij Brabant Alucast uit Oss wordt gebruikt voor 'hogedrukieten'. Vaak is de scheidslijn blijkbaar moeilijk te trekken. Een kind dat zonder ouders of andere begeleiders met een vliegtuig meegaat, wordt door het Schipholpersoneel een *ummetje* genoemd, een acroniem voor 'unaccompanied Minor'. We vinden deze term al terug in het *Toeristisch Lexicon* (1991) van Vivian F.C. Leigh. Daarin wordt het een code in de luchtvaart genoemd. Vraag is dan ook hoe je er als samensteller zeker van kunt zijn dat een woord maar op één werkplek gebruikt wordt, m.a.w. of het hier niet om een vakterm gaat. Daniëls geeft zelf toe dat in de taal van monopoliebedrijven en -instellingen de scheiding tussen echte *werk-woorden*, zoals bedoeld in zijn boek, en vakjargon (spoorwegen, leger enz.) nauwelijks te trekken is.

Niettemin is de auteur erin geslaagd om een bijzonder lezenswaardig boek te maken rond het

speciale, dikwijls kleurrijke taalgebruik dat Nederlandse bedrijven wel eens hanteren. De grote meerderheid van de opgenomen woorden zal wel nooit de Van Dale halen, maar dat is wellicht ook niet de bedoeling.

Marc De Coster

Grammaticaal Spektakel

E.H.C. Eeffers-van Ketel, J.M. van der Horst, W.G. Klooster (red.): *Grammaticaal Spektakel. Artikelen aangeboden aan Ina Schermer-Vermeer*, Vakgroep Nederlandse Taalkunde UvA, Amsterdam, 1997, 254 blzn., ISBN 90 801021 6 4. Prijs: 27,50 NLG. Te verkrijgen door de kostprijs over te maken op postgiro 4771545 van W.G. Klooster, Amsterdam, onder vermelding van 'Grammaticaal Spektakel'.

Ter gelegenheid van het afscheid van Ina Schermer-Vermeer van de Universiteit van Amsterdam hebben collega's en vrienden haar een bundel artikelen van een groot aantal taalkundigen aangeboden. Die bundel heet heel toepasselijk *Grammaticaal Spektakel*. Met die naam wordt niet alleen verwezen naar de ingrijpende veranderingen die de taalkunde in de 41-jarige loopbaan van Ina Schermer-Vermeer heeft ondergaan. De titel verwijst ook naar het bijzonder gevarieerde gehalte van de artikelen in de bundel. De onderwerpen gaan van morfologische problemen tot het verschil tussen vragende en betrekkelijke bijzinnen. Een aantal bijdragen zijn bijzonder theoretisch en enkel voor volbloed taalkundigen interessant. Maar de bundel bevat ook enkele artikelen die wat meer aanleunen bij de praktijk van de taalbeheerser, en daardoor een ruimer publiek kunnen boeien.

Zo heeft A.M. Duinhoven het over een nieuw type imperatief dat zich in het Nederlands blijkt te ontwikkelen: een imperatief van de verleden tijd, zoals in 'Stopte dan ook'. Die imperatief wordt nog niet door iedereen aanvaard en het gebruik ervan is beperkt tot bepaalde contexten. Durk Gorter bekijkt de rol van bewoners van Friesland die het Fries als tweede taal spreken voor het behoud van die taal. J.M. van der Horst bespreekt een volgens hem moeilijke spellingsregel: het los of vast schrijven van 'er en een voorzetsel' (persoonlijke voornaamwoordelijke bijwoorden), zoals *ervan*, *erdoor*. Hij concludeert dat die spellingsregel niet aansluit bij de taalkundige inzichten over die *er*-combinaties, maar stelt ook geen nieuwe regel voor. Harry Perridon

schetst de mogelijkheden die de Nederlandstalige heeft om het begrip *totaliteit* uit te drukken met *al(le)*, *heel*, *ieder* en *elk*. Naast de hier genoemde bevat *Grammaticaal Spektakel* nog achttien andere artikelen. Voor elk wat wils dus.

Gert Meesters

Handboek spelling

J. De Schryver: *Handboek spelling*, Wolters Plantyn, Antwerpen, 1996, 305 blzn., ISBN 90 309 0009 1. Prijs: 650 BEF.

J. De Schryver & B. Goudriaan: *Oefenboek*, Wolters Plantyn, Antwerpen, 1996, 72 blzn., ISBN 90 309 0011 3. Prijs: 180 BEF.

Handboek Spelling behandelt alle aspecten van de nieuwe spelling. Elk hoofdstuk begint met een toets die verwijzingen bevat naar de theorie in datzelfde hoofdstuk. Dan volgen de regels, waarbij de nieuwe schrijfwijzen worden aangegeven met een symbooltje. Tussen de hoofdstukken krijgen we intermezzo's, zoals 'Welke spelling willen we?', met suggesties voor verdere lectuur. Het laatste hoofdstuk bevat typelijsten voor de vervoeging van werkwoorden, lijsten van woorden die vaak fout gespeld worden, een lijst van de officiële muntcodes, redactionele afkortingen en spatiëringsregels. Die lijsten zijn nuttig voor wie dit boek als leerboek wil gebruiken. Op de uitgebreide bibliografie volgt het trefwoordenregister. Het *Oefenboek* bevat 100 spellingoefeningen met oplossingen en verwijzingen naar het handboek.

Deze uitgave is erg volledig en grondig. Alles wat met spelling te maken heeft, komt aan bod. Vaak wordt verwezen naar de BIN-normen voor schriftelijke communicatie. Ook het concept van het handboek verdient een pluim. De opeenvolging van toets, theorie, voorbeelden en intermezzo met lectuursuggesties nodigt uit tot lezen en houdt de aandacht gaande. Verder haal ik ook graag het uitgangspunt van het boek aan, nl. dat vooral inzicht succes op langere termijn garandeert. Zo verklaart het boek zoveel mogelijk vanuit de regels van de vereenvoudiging, verdubbeling, gelijkvormigheid en overeenkomst. Het handboek toont de gebruiker welke fouten hij nog maakt, en leert hem die fouten te vermijden. Aan de hand van het oefenmateriaal kan hij zijn fouten dan gericht wegwerken.

Toch een spijtig minpunt: de foutjes, o.m. in de lijsten in het laatste hoofdstuk. Aangezien deze lijsten volgens de auteur vaak zullen worden geraadpleegd, zijn die fouten des te onvergeeflijker. Het gaat om *kosmetiek* (p. 279, i.p.v. *cosmetiek*), *clavicinist* (p. 281, i.p.v. *klavecijnist*), *complot* (*ibid.*, uitsluitend met *c* in nieuwe spelling), *patriotisme* (p. 284, i.p.v. *patriottisme*), *telepatisch* (p. 289, i.p.v. *telepathisch*). In de toetsen vonden we *schaarsgeklede* (p. 103, i.p.v. *schaars geklede*), *inbeschuldigingstelling* (p. 163, i.p.v. *inbeschuldigingstelling*) en *frijtanden* (pp. 233-234, i.p.v. *snijtanden*). Elders in het boek vonden we nog *quatch* (p. 88, i.p.v. *quatsch*). In het oefenboek merkten we *accommodatie* op (pp. 16 en 63, i.p.v. *accommodatie*).

De eindbalans is niettemin positief. In de lange rij spellinggidsen die de jongste maanden het licht zagen, is dit een opvallend boek: een kwaliteitsuitgave die we aanbevelen aan iedereen die op spellinggebied de kluts een beetje kwijt is.

Frans Van Besien

Bijbelse eponiemen

C.G.L. Apeldoorn & T. Beijer: *Van achilleshiel tot de toorn van Zeus. Bijbelse en mythologische eponiemen in de Nederlandse taal*, BZZTôH, 's-Gravenhage, 1997, 160 blzn., ISBN 90 5501 348 X. Prijs: 19,50 NLG.

Achilleshiel, *gordiaanse knoop* en *zwaard van Damocles* zijn alle drie afgeleid van een eigenaam. Ze worden daarom eponiemen genoemd. Dit boekje bevat eponiemen die hun oorsprong vinden in de bijbel en de antieke mythologie. We gebruiken zulke eponiemen bijna dagelijks. Wie heft al niet eens een jeremiade aan? En het maakt altijd meer indruk als je van Scylla in Charybdis komt dan als je gewoontjes van de regen in de drop komt. De auteurs geven niet alleen de verklaring van de eponiemen, maar vertellen ook een heel - vaak boeiend - verhaal over de achtergronden ervan. Ik vermoed alleen dat de auteurs niet voldoende eponiemen verzameld hadden om een boekje te vullen, want heel wat opgenomen woorden hebben niets met bijbel of mythologie te maken, b.v. *augustijn*, *bamisweer*, *begijn*, *benedictijn*, *benedictine*, *bernardijn*, *sint-bernardshond* ... *Zwingliaan*.

Frans Debrabandere